

GANDKEND MÁL- KYNSTUR Á MÓÐUR- MÁLSDEGNUM

Visti tú?

**V.U. Hammershaimb
hevði verið 196 ár
á Móðurmáls-
degnum**

Hóast Móðurmálsdagurin er á føðingardegi V.U. Hammershaimbs, faðirinum at føroysku stavsetingini, livir føroyska máli eisini fyri tey, ið ikki eru før at lesa stavsetingina. Sjóndepilin greiddi frá framúr talgildum loysnum fyri blind, sjón- og lesiveik á Móðurmálsdegnum

MORTAN ØSTERØ

Hey, eg eiti Hanus! Ljóðar klokkeint úr hátalaranum, hóast einki orð kemur út um varrnarar á Karin Kass, leiðara á Sjóndepilinum.

Eyðkenda strikan á teldutøkum skriviforritum blinkar framan fyri tekstin, sum lýsir dagfórdu føroysku teldutaluna á stórskíggja í Norðurlandahúsinum. Hesin hevur pensjónerað Sjúrd, gamla teldutalaran, og eitur nýggi teldutalarin Hanus. Gamli teldutalarin átti navnð eftir »pápa sínum« og KT-mennaranum, Sjúrdi Gullbein.

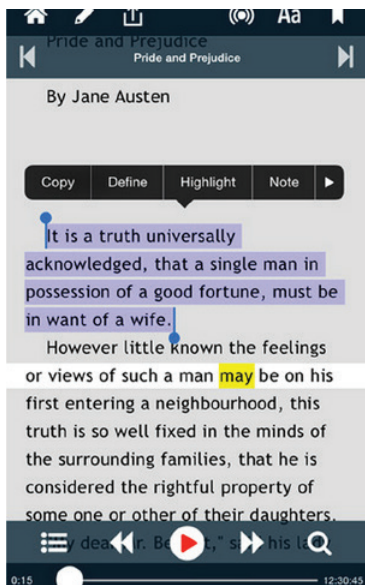
– Eg fari matematiskt til verka við upplestrinum, og mær dámar reglusemi. Av tí sama dámar mær einki serligt føroyska málið við sínum óreglusemi, heldur Hanus áfram, og áhoyrararnir í Skálanum í Norðurlandahúsinum eru bæði bergtiknir av nátturliga ljóðinum, samstundis sum teir at flenna at maskinuni, ið ljóðar júst sum ein føroyskur maður, men ikki er førur at hugsa útum óreglusemi.

Byrjaði í 1999

Verkætlanin at veita sjón- og lesiveikum betri umstøður at ferðast í talgilda heiminum er púra greitt borin fram av einari sterkar idealismu. Tey hava verið ógvuliga fá fólk um at avrika eitt megnararbeiði, hóast vánalig líkindi.

– Arbeiðið við føroyskari teldutalu byrjaði í 1999, og síðani hevur gingið stútt framá. Fimm ár eftir, at verkætlanin fór av bakkastokki, varð Sjúrdur til reiðar at taka í nýtslu í 2005, sigur Karin Kass, leiðari á Sjóndepilinum.

Sjón- og lesiveikir føroyingar hava tó ikki altíð verið teldutalu fyrriuttan. Av fyrstan tíð varð týsk tala sett at

»Har var einki annað at gera, enn at fara undir eina reina føroyska loysn«

lesa føroyskan tekst. Sum teldutalan varð ment á ymsu málunum, ið stigvíst mintu meir um føroyskt, royndu norsk og islensk teldutala seg eisini at føroyskum upplestri.

– Vit hugsaðu sum so, at við íslenskum varð komið serstakliga tætt upp á føroyskt, og vit settu okkum í samband við íslenska KT-mennaran, Petur Helgason at vita um ikki varð gjørligt við einari føroyskari tillaging av íslenska upplestrinum, sigur Karin Kass.

Íslendingar góvu íblástur

Íslendingurin kom til Føroya, setti seg við borði og lurtaði meðan Karin Kass eldhugað greiddi frá, hvussu hon ætlaði, at fáa íslenskt-føroyskan

MYND: ÁLVUR HARALDSEN

upplestur. Eftir at Karin hevði tosað í longri tíð, og Petur hevði eina betri hugmynd av hvussu føroyskt ljóðaði, blundaði hann bráðliga og legði høvdi afturá. Karin steðgaði við at tosa, og Petur fóru undir at harka, snýsa, snorka og fýsa.

– Hann gjørdi greitt, at soleiðis fór tað at ljóða, um íslenska talan skuldi tillagast føroyskum. Har var einki annað at gera, enn at fara undir eina reina føroyska loysn. Vit fóru undir føroysku loysnina, og nøkur ár seinni varð føroyskt heimsins minsta teldutala, sigur hon.

Síðani upprunaligu teldutaluna, er nóg tvøknilig menning farin fram, og stórtstæð alt, sum ein telda megnaði í 2005, ber nú til at gera á einari snildfon. At Sjóndepilin hevur drigið Hanus og Honnu við í snildfonirnar, fingur áhoyrararnir gjørt greitt í Skálanum í Norðurlandahúsinum. Maður Karin Kass, Leif Abrahamsen, trein fram á pallin.

Púra ørt

– Eg helt Karin verða púra øra. Tað

var hol í høvdi at fara undir eina so drúgvu verkætlan – uttan nakra figging. Eg má siga sum er, eg trúði yvirhøvur ikki upp á verkætlanina. Men nú standi eg her, verkætlanin er vorðið eitt ómetelig flott produkt, og eg kann gera hetta:

Skíggja á telefonini hjá Leif Abrahamsen verður varpaður upp á stórskíggjan, og hann tekur fatur í eina føroyska bók.

- **Røddir: Hanus & Hanna**
- **KT-mennari: Sjúrdur Gullbein**

FØROYSK TELDUTALA

- **1999 Grunnur stovnaður**
- **2005 Føroysk teldutala er tøk**
- **2011 Varð farið undir at dagføra taluna**
- **2013 Dagförd teldutala, mannfélka- og konufólkaraddir**
- **2015 Móðurmálsdagur: framløga við ótali av talgildum móguleikum**

APPIR

- **Voice Dream Reader** – bjóðar føroyskan lestur av allari skrift.
- **TextGrabber** – Ger mynd av teksti til reiðan tekst.
- **Við báðum, ber til at taka mynd av einum og hvørjum føroyskum teksti, og toga tekstin á Voice Dream Reader, har teksturin verður lisin á føroyskum.**

– Hyggið nú, sigur hann errin á málinum, meðan áhoyrararnir halda ondini.

Við myndatólinum á snildfonini hjá sær tekur hann mynd av einari blaðsíðu mitt í føroysku bókini. Myndin er tikin umvegis appina »TextGrabber«, ið skipar myndina soleiðis, at hon verður reiður tekstur. Eitt, tvey og trý, so ber til hjá Hanusi teldutalara at lesa tekstin, sum fyri løtu síðani einans var tøkur fyri tey lesisterku.

Fólkini í salinum tykjast ikki longur verða á Móðurmálsdegi, men sita sum hugdu tey at gandakynstri. Tá ið gandurin leggur seg nakað, bresta áhoyrararnar lógvarnar saman og fagna stóru frambrotunum og tí ótroyttliga arbeiðinum, sum fólkini handan Hanus og Honnu hava lagt fyri.

Hóast Móðurmálsdagurin verður hildin á føðingardegi V.U. Hammershaimbs, faðirinum at føroysku stavsetingini, var tað verkætlanin til frama fyri tey, ið ikki hava atgongd til skriftmáli, ið bergtók. Søgan er hin sama – tað er móti øllum sannlíkindum, at eitt pinkumál fær slík gróðrarlíkindi.